

Siposné Kecskeméthy Klára¹

Honvédtisztképzés a Ludovika Akadémián

A Ludovika Akadémia az alapítástól a képzés indulásáig

A honvédtisztképzés nagy hagyományokkal rendelkezik. Az elmúlt évtizedekben számos könyv, tanulmány, doktori disszertáció foglalkozott a nemzeti tisztképzéssel, az egyes oktatási intézmények történetével, sok visszaemlékezés és napló áll rendelkezésre. A Ludovika Akadémia (a továbbiakban: Ludovika) évtizedeken keresztül egyet jelentett a nemzeti tisztképzéssel, az oktatási intézmény alapítása összekapcsolódott az önálló magyar haderő felállításának igényével. A Ludovika mellett számos oktatási intézmény járult hozzá meghatározó módon a nemzeti tisztképzéshez, meg kell említenünk a jogelőd oktatási intézményeket, a Hadiakadémiát, a fegyvernemi iskolákat, a katonai főiskolákat, a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiát és a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemet is.

A Ludovika történetét és a tisztképzést feldolgozó könyvek sorát Dezséri Bachó László 1930-ban, az alapkövetetel 100. évfordulójára megjelent monográfiája nyitja meg.² A rendszerváltoztatás után értékes, az akadémiai képzés, kiképzés mindennapjait szemléltető, eredeti fényképeket tartalmazó albumot jelentetett meg a ludovikás örökséggel és felmenővel rendelkező B. Kalavszky Györgyi, aki az 1808. évi törvény és az utolsó hadnagyavatás közötti időszakot dolgozta fel, megható emléket állítva az akadémiának.³ Meghatározó fontosságú az egykori ludovikás Rada Tibor szerkesztésében készült kétkötetes monográfia, amely nemcsak a magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglaló történetét tárja az olvasó elé, hanem a szellemiségét is. Az első kötet az akadémia történetét részletezi, a második kötetben pedig ludovikás bajtársak visszaemlékezései, írásai olvashatók.⁴ Fontos

¹ Ezredes; egyetemi tanár, NKE HHK Művelési Támogató Tanszék; PhD.

² DEZSÉRI BACHÓ 1930.

³ KALAVSZKY 1992.

⁴ RADA 1998: 810; 2001: 1199.

mérföldkő volt a Zrínyi Kiadó gondozásában megjelent, a magyar honvédtisztképzés otthonának, a Ludovika Akadémiának a történetét (1808–1945), a ludovikás hagyományok feléledését/felélesztését, a rendszerváltozás utáni évtizedek legfontosabb eseményeit leíró és összegző három kiadást (2011, 2013, 2018) megélt monográfia.⁵ Ezt az utat olyan mérföldkövek jelzik, mint a Ludovika név felvétele, a Ludovika-mellszobor avatása, a *Száznapos ünnepség* megtartása az Orczy-kertben, a hallgatói ludovikás díszöltözet kialakítása, a tiszti eskü kardrántással történő megerősítése és az önálló Ludovika Zászlóalj megalakulása. A kötetek sorát a Ludovika Egyetemi Kiadónál 2021-ben megjelent Ludovika-kötet zárja.⁶

Az egykori ludovikások is számos könyvet és visszaemlékezést írtak a nagyszerű intézményről, a képzésről, a kiképzésről, a Ludovika eszmeiségéről. Ezek közül kiemelkedik Kádár Gyula kétkötetes visszaemlékezése. Inspirálóan hatottak Martin Kornél *Hadtörténelmi Közlemények*ben megjelent írásai is, valamint Eszenyi László könyve, akik a Ludovika felvételi követelményeit és menetét, a túljelentkezést ismertették, továbbá az intézménybe történő felvétel nehézségeiről írtak műveikben. E témakörben említést érdemel még Vajay Tibornak a magyar királyi honvédség szellemiségének hagyományáról írt könyve és vitéz Szepesvári Béla olvasmányos, különleges körülmények között fennmaradt háborús naplója. Péntes János az *Emlékek útját járva 1942–1944* című könyvében egyedülálló emléket állított a Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémián, a Magyar Királyi Honvéd Bolyai János Műszaki Akadémián, illetve a Magyar Királyi Honvéd Horthy István Repülő Akadémián 1944. augusztus 20-án, Szent István napján hadnaggyá avatott évfolyamoknak. Könyvében betekintést nyerhetünk az egykori tisztképzés vezérlő elveibe és gyakorlati megvalósításába, amely a mai tiszti generációra is nagy hatást gyakorol.⁷

A tisztképzés kezdeteit többféleképpen értelmezik, többféle évfordulót ünnepelnek. Vannak olyan munkák, amelyek az 1808. évi sarkalatos törvénytől számítják a tisztképzés kezdetét. Ebbe a sorba illeszkedik a tisztképzés 200. évfordulójára megjelent könyv.⁸ Mások a tisztképzés tényleges indulásától, 1872-től írják a tisztképzésről. A Ludovika története során született törvények alakították az akadémiai képzést, kiképzést és nevelést, befolyásolták az intézmény szellemiségét, erkölcsiségét. Ezek a törvények egyúttal az intézmény fejlődésének egyes

⁵ SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY – B. KALAVSZKY 2011; 2013; 2018.

⁶ PADÁNYI–KOLTAY 2021.

⁷ KÁDÁR 1984: 828; ESZENYI 1989; MARTIN 2007; 2008; VAJAY 2007: 259; SZEPESVÁRI 2006; PÉNTES 1989.

⁸ ÁCS–CSIKÁNY–BAZSÓ 2009.

állomásait is jelzik. Az 1808. évi országgyűlés törvénybe iktatta a katonai Ludovika Akadémia felállításáról szóló VII. törvénycikket. A leendő katonai akadémia célkitűzése az volt, hogy kvalifikált tisztikar jöjjön létre. A törvény 4. §-a az alábbiak szerint fogalmazott:

„Ez akadémiának főczélja leend, hogy benne a magyar ifjuság azon tudományokra oktattassék és oly nevelést nyerjen, melyek által ugy a rendes hadseregben, mint fölkelés alkalmával is a haza hasznos szolgálatára alkalmassá és képessé legyen. Szabad lesz azonban a benne nevelt ifjaknak állami szolgálatba is lépniök, hol érdemeik szerint kellő tekintet lesz rájuk.”⁹

A Ludovika névadója Habsburg–Estei Mária Ludovika osztrák főhercegnő, osztrák császárné, magyar és cseh királyné, I. Ferenc császár harmadik felesége volt. A Ludovika alapításához Mária Ludovika 50 ezer forinttal járult hozzá, gróf Buttler János kezdeményezésére a magyar rendek 800 ezer forintot adományoztak, I. Ferenc pedig a váci Collegium Theresianum épületét ajándékozta a leendő Akadémia épületének. A képzésre azonban a váci épület alkalmatlan volt, ezért az 1827. évi VII. törvénycikk a Theresianum épületének eladásáról és a katonai akadémia Pesten történő felállításáról rendelkezett.¹⁰ A Theresianum eladásából származó pénzből, valamint az Akadémia alapítására összegyűjtött adományokból 1829-ben 60 ezer forintért az Orczy-családtól megvásárolták az Orczy-kertet.¹¹ A leendő Akadémia területének kiegészítése érdekében Pest szabad királyi város az Illéskút környékét ajándékozta, Festetics Antal kamarás pedig átengedte területét és kertjét az akadémiának.¹²

A Ludovika épületének alapkövét József nádor 1830. június 28-án tette le.¹³ Az építkezés Pollack Mihály neoklasszicista építész vezetésével és tervei alapján kezdődött el, és az épület monumentalitását is figyelembe véve rekordidő alatt készült el, 1836-ra befejeződtek a munkálatok. A tisztképzés azonban nem kezdődhetett el, a bécsi udvar folyamatosan akadályokat gördített a Ludoviceum megnyitása elé. Az épület éveken keresztül kihasználatlanul, üresen állt. 1838-ban, a pesti árvíz idején árvízkárosultakat helyeztek el az épületben, és itt helyezték el ideiglenesen a Nemzeti Múzeum gyűjteményét is. Kossuth Lajos 1843-ban a *Pesti Hírlap*ban írta, hogy az önálló katonai akadémiáról szóló törvény elfogadása óta

⁹ 1808. évi VII. törvénycikk a katonai Ludovika-akadémiáról.

¹⁰ 1827. évi XVII. törvénycikk a Ludovika katonai akadémia haladéktalan fölállításáról.

¹¹ RAPAICS 1936.

¹² DOMBÓVÁRI RÉVY 1923: 420.

¹³ DEZSÉRI BACHÓ 1930: 150.

35 év telt el, de mégsem nyitották meg a Ludoviceumot.¹⁴ A *Polytechnicumot!* című cikkében az épület magyar mérnökképzés céljára történő átmeneti hasznosítására tett javaslatot.¹⁵ Az 1848–1849-es forradalom és szabadságharc idején végre megkezdődött a magyar tisztképzés a Ludovikán. 1849. január 7-én Petzelt József aligazgató ünnepélyesen megnyitotta a Magyar Hadi Főtanodát. „A magy. hadi főtanodának célja alkalmas egyéneket, minden fegyvernemben elegendően, elméleti- és gyakorlatilag kiképezni.”¹⁶ A Pestre bevonuló osztrák főparancsnok a Ludoviceum épületét lefoglalta, betiltotta a főtanoda működését, és katonai kórházzá alakíttatta. Mindössze pár napon keresztül folyt a katonai képzés, két évtizedet kellett ismét várni az újrakezdésre. A magyar nemzeti tisztképzés elindítását az 1867-es osztrák–magyar kiegyezés és a honvédség felállításáról szóló 1868. évi XLI. törvénycikk tette lehetővé.¹⁷ A Ludovika az 1872. évi XVI. törvény alapján kezdte meg a működését.¹⁸

Honvédtisztképzés a Ludovika Akadémián

„Ludovika! Te titkos jelszó,
Benned lett teljes életem,
S bár rejtélyedet most sem értem
De míg élek szent vagy nekem.”
(Domonkos Sándor)

A Ludovika képzési rendszerét három időszakra tagoljuk aszerint, hogy milyen rendeltetéssel, oktatási rendszerrel, képzési szinttel működött. Az 1872–1883 közötti időszakot a hallgatók korának nevezik. A törvény szerint alapvetően tanfolyami képzés folyt, az előkészítő, a tisztképző és a tiszti. Az előkészítő tanfolyam – korábban a kerületi parancsnokságok fennhatósága alatt működött – a tartalékos (szabadságolt) állományúak képzését szolgálta, amely sikeres elvégzése után pályázni lehetett a tisztképző tanfolyamra. A tisztképző tanfolyamot önként jelentkező, a hadköteles kort már betöltött, sorkatonai idejüket részben vagy egészben már leszolgált ifjak részére szervezték, akik a honvédség tisztjei kívántak lenni. A tanfolyam végén a három legjobb eredményt elért hallgatót hadnaggyá, a többit pedig

¹⁴ KOSSUTH 1843a.

¹⁵ KOSSUTH 1843b.

¹⁶ DEZSÉRI BACHÓ 1930: 240.

¹⁷ 1868. évi XLI. törvénycikk a honvédségről.

¹⁸ 1872. évi XVI. törvénycikk a magyar királyi honvédségi Ludovika-Akadémia felállításáról.

hadapród-tiszthelyettségé neveztek ki. A tiszti tanfolyamot a tényleges állományú tisztek számára szervezték, akik a katonatiszti pályát élethivatásuknak választották, legalább kétéves csapatszolgálatot teljesítettek, kiváló minősítéssel rendelkeztek, és a hadi tudományok terén magasabb képzettségre akartak szert tenni.

Az 1883–1897 közötti időszakot a növendékek korának nevezik. Az 1883. évi XXXIV. törvény alapján a Ludovika oktatási rendszerét átszervezték:

„A magyar királyi honvédségi Ludovika Akadémia föllállításáról szóló 1872. évi XVI. törvénycikk 2. szakasza akként módosítatik, hogy ezen akadémiában ezentúl hármastanfolyam rendszeresítettik; jelesen: *a)* tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam; *b)* szabadságolt állománybeli tisztképző tanfolyam; *c)* felsőbb tiszti tanfolyam.”

A tényleges állománybeli tisztképző tanfolyam négy évfolyamos iskola volt, amelybe évente 60, 14–16 éves növendéket vettek fel. Ezzel az átszervezéssel a Ludovika Akadémia középfokú katonai, teljes ellátású, bentlakásos nevelőintézetté alakult. A tanterv a közös hadseregbeli hadapródiskolákéhoz volt hasonló, általános műveltség, katonai szakmai ismereteket nyújtó elméleti és gyakorlati tárgyakat tanítottak. A növendékek erkölcsi, magatartásbeli és viselkedési normáira nagy hangsúlyt fektettek, számukra a feddhetetlen erkölcsű, jó modorú, illemtudó, magas szintű szakmai tudással rendelkező férfieszményt állították. Végzés után az ifjakat hadapródokká, a két legjobb tanulót pedig hadnaggyá avatták.

Az 1897–1945 közötti időszakot az akadémikusok korának nevezik. A honvéd nevelő- és képző-intézetekről szóló 1897. évi XXIII. törvény új alapokra helyezte a honvédtisztképzést, a Ludovika a bécsújhelyi Mária Terézia Akadémiával egyenrangú felsőfokú oktatási intézménnyé alakult át. A Ludovika Akadémiát az ország felsőoktatási tanintézményei között tartották számon, ahol korszerű ismereteket oktattak, gyakorlatias képzést nyújtottak, és nevelték a leendő tiszteket. A magyar haderő legkiválóbb, harctéri tapasztalatokkal és hosszú csapatszolgálattal rendelkező tisztjei oktathattak.¹⁹

Az I. világháború után a Ludovika újraindítását a honvédelmi miniszter 1919. szeptember 18-án rendelte el. Az 1920. június 4-én aláírt trianoni békediktátum tiltásai vonatkoztak a katonai iskolákra és tanintézetekre is: „A katonai iskolák tanfolyamainak látogatására bocsátott növendékek száma szigorúan arányban

¹⁹ A honvéd nevelő- és képző-intézetekről szóló 1897. évi XXIII. törvénytől válik teljes jogú katonai felsőoktatási intézménnyé a Ludovika Akadémia, ekkor éri el a főiskolák színvonalát Magyarországon.

álljon a tisztikarban beállott üresedésekkel.”²⁰ Az 1922. évi XI. törvénycikk 6. § 2. c. alpontja értelmében:

„Tanintézetek, a m. kir. honvédségi Ludovika Akadémia kivételével, társaságok, egyesületek, bármiféle szervezetek vagy intézetek katonai kérdésekkel nem foglalkozhatnak, ily kérdésekről vitákat nem rendezhetnek és közleményeket nem adhatnak ki, semmiféle katonai ügybe nem avatkozhatnak be, növendékeikkel vagy tagjaikkal katonai gyakorlatokat nem végeztethetnek, azokat katonai célból nem egyesíthetik vagy őket katonai alakulatokba nem szervezhetik.”²¹

A háborúban vesztes ország számára katonai korlátozásokat írtak elő, csak egyetlen tisztí utánpótlást biztosító intézmény maradhatott a honvédség keretein belül, a Ludovika Akadémia.

A magyar királyi honvéd tisztképzésről szóló 1922. évi X. törvénycikk szerint: „A hivatásos tisztisarjadékának kiképzése négy évfolyammal bíró és teljes ellátást nyújtó katonai főiskolában, a m. kir. Ludovika Akadémián történik.”²² A Ludovika hallgatói a Magyar Királyi Honvédség katonai erejének megállapított létszámában benne foglaltattak, tényleges tagjaivá azonban csak felavatásukkor váltak. 1931/1932-es tanévben a honvédelmi miniszter elrendelte a Ludovika Akadémia I. és II. tanulmányi főcsoportjának felállítását. Az I. tanulmányi főcsoporton belül a gyalogsági, a lovassági és a tüzérhallgatók képzése folyt, a II. főcsoportnál a műszaki, a folyamőr-, a repülő-, a híradó- és a vonatcsapathoz kerülő leendő tiszteket képezték. A két főcsoport hivatalosan 1939 októberében vált szét. A II. főcsoport Magyar Királyi Honvéd Bolyai János Műszaki Akadémiaként folytatta működését a Hűvösvölgyben. A belőle egyidejűleg kivált repülőtisztképzést Kassára, a Magyar Királyi Honvéd Horthy Miklós (1942-től Horthy István) Repülő Akadémiára helyezték. A Ludovikán a növendékeket (1903-tól kezdve akadémikusok)²³ gyalogsági és lovassági szolgálatra képezték ki. Az 1912/1913-as tanévben elindult a tüzérségi

²⁰ 1921. évi XXXIII. törvénycikk az Északamerikai Egyesült Államokkal, a Brit Birodalommal, Franciaországgal, Olaszországgal és Japánnal, továbbá Belgiummal, Kínával, Kubával, Görögországgal, Nikaraguával, Panamával, Lengyelországgal, Portugáliával, Romániával, a Szerb-Horvát-Szlovén Állammal, Sziámmal és Cseh-Szlovákiával 1920. évi június hó 4. napján a Trianonban kötött békeszerződés becikkelyezéséről.

²¹ 1922. évi XI. törvénycikk a Trianoni Békeszerződés katonai rendelkezései között foglalt egyes tilalmak és korlátozások végrehajtásáról.

²² 1922. évi X. törvénycikk a magyar királyi honvéd tisztképzésről.

²³ I. Ferenc József 1902. december 14-én megengedte, hogy a bécsújhelyi akadémia és a Ludovika Akadémia növendékeit akadémikusoknak, illetve honvéd akadémikusoknak, aksoknak nevezzék.

kiképzés, az 1919/1920-as tanévben a műszaki tisztképzés, 1922. október 1-jétől kezdődött a híradókiképzés, ezután további képzések indultak: kerékpáros, fogatolt vonatos, folyami erő, légierő és határvasúti.²⁴

A Ludovika Akadémián a tisztképzés oktató, nevelő és szocializációs funkciót töltött be. Az intézmény nevelési értékrendjében kiemelkedő szerepet töltött be az önvédelem, majd Trianon után a reváns szükségessége. Meghatározó volt a „katonai Szentháromság”, a dualizmus korában az Isten–király–haza, a két világháború között pedig a vallás – legfőbb hadúr – nemzet. Fontos volt a hagyományos katonai értékrend, az engedelmisség, a becsület- és kötelességérzet, a közösségi szellem, a bajtársiasság, a bátorság, a kitartás és az önfeláldozás. Az erkölcsi jellem a Monarchia idején a hatékony tisztképzést szolgálta, a trianoni trauma után pedig a felemelkedés záloga lett.²⁵

A Ludovika népszerűsége változott a politikai és társadalmi eseményeknek megfelelően. Az 1900-ban megjelent, az intézményt népszerűsítő kiadvány szerint a katonai pálya nem vonzotta a fiatalokat, csak minden ötvenedik jelentkezett ide. A kiadvány részletesen leírta a felvételi eljárást és vizsgákat. Felvételi vizsga volt magyar és német nyelvből, földrajzból, történelemből, természettanból, mennyiségtanból és mértanból. A felvételi vizsgáknak (írásbeli és szóbeli) az volt a célja, hogy meggyőződjenek a pályázók középiskolában szerzett általános műveltségéről, neveltetéséről és a kiképzésre való alkalmasságáról. A felvételi vizsgák az akadémia parancsnokából és a szaktanárokból álló bizottság előtt zajlottak. A kiadvány megfogalmazta a Ludovika rendeltetését: a növendékek tisztí hivatáshoz szükséges ismeretekben részesítése, olyan tudományos alap nyújtása, amely a hadiiskola későbbi eredményes hallgatására képesíti őket, annak érdekében, hogy elméleti és a gyakorlatban is hasznosítható tudással rendelkező gyalogsági és lovassági tiszteket neveljen. A legfőbb célkitűzés az volt, hogy erkölcsös, jellemes férfiakká nevelődjenek, és lovagias tisztekké váljanak. A legfőbb erény a vallásosság, a király és a haza iránti szeretet, a lelkesedés a pálya iránt, a becsület, a hűség és a kötelességérzet, a bátorság és az engedelmisség, a bajtársiasság volt. A leendő tisztet felkészítették a parancsnoklással járó feladatokra is.²⁶ A legfontosabb erényekről, az engedelmisségről és a bajtársiasságról az alábbiakat írták:

„A parancsolás első és elengedhetetlen feltételét megszerzendő, mindenek előtt meg kell tanulnia engedelmeskedni. A kötelességekhez való hűség, azok

²⁴ DEZSÉRI BACHÓ 1930: 773; MIKLÓS 2004.

²⁵ MIKLÓS 2007; SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY 2016.

²⁶ M. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia 1900.

teljesítésében való állhatatosság és önmegtagadás már az intézetben gyakorlandók [...] A kicsinyes irigységtől, gögtől, rosszakarattól mentes bajtársiasság egészséges folyománya a közszellem és egyetértésnek; egymásnak kölcsönös támogatása pedig alapfeltétele a bajtársiasságnak.”²⁷

A Ludovika növendékeit összekötötte a bajtársiasság, amely már a tanulóévek alatt megnyilvánult, a tehetségesebb a gyengébbet támogatta, a vagyonosabb nem hivalkodott anyagi viszonyaival, sőt bizonyos esetekben megvonta magától azokat az élvezeteket is. Alaptalan panaszoknak és árulkodásnak az akadémián helye nem volt. Fontos volt, hogy „miután az akadémia növendékeit derék csapatisszakké kell kiképezni, ennél fogva a növendékeknek a harcias iskolázásban, mint a katonás szellemben, példaképül ragyogniok, minden katonai gyakorlat és kivonulásnál ki kell tűnniök”.²⁸

A társadalmat sokkolta a vesztes háború, a Trianon okozta trauma, és kiábrándult a katonatiszti hivatásból. A honvédelmi miniszter által évente meghatározott létszámot az 1920-as évek elején nem tudták feltölteni. Trianon megrázta az országot, a társadalom döntő többsége társadalmi állástól, gazdasági helyzettől és felekezeti hovatartozástól függetlenül egyetértett elítélésében és elutasításában. Az ország lakossága nem fogadta el a trianoni békediktátum igazságtalanságát, elutasítása a mindennapi élet részét képezte. Az 1930-as évekre a tisztí pálya vonzóvá vált, hittek abban, hogy az elcsatolt területeket a katonák szerezhetik vissza. A világgazdasági válság 1930-ban elérte Magyarországot, ennek is szerepe volt abban, hogy felértékelődött a társadalom számára a tisztképzés, a tisztí hivatás rendkívül vonzóvá vált az érettségizett fiatalok számára, mert anyagi biztonságot, biztos állást és hivatást jelentett.

Az 1930-as években az akadémiai nevelés legfontosabb célkitűzése az volt, hogy az akadémikusokból a Magyar Királyi Honvédségnek és a hazának önfeláldozó, kötelességtudó, a jövőd hivatásáért rajongó tisztet neveljenek. A *Ludovikás Leventében* Némethy Jenő akadémikus ezt a nevelési értékrendet fogalmazta meg az akadémikusi tízparancsolatban.

„[M]eggyőződéssel tégy eleget a parancsoknak, mert az átérzett engedelmeség a nemzet egységének pillére! Ne feledd, hogy az önzetlen bajtársi szeretet a legerősebb nevelőeszköz! Fiatalabb bajtársaddal szemben gondoskodó vezető és tanácsadó légy! Kötelességteljesítő, komoly tisztnek készülj, mert minden

²⁷ M. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia 1900: 10.

²⁸ M. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia 1900: 12.

okosan felhasznált óra építőkocka a nemzet boldogulásához! [...] Ne holt betűket, teljesíthetetlen kívánságokat olvass ki ezekből a parancsokból, hanem fontosságukat átérzve, igyekezzél azokat a magad részéről is a gyakorlatba átültetni!”²⁹

Az akadémiai kiképzés célkitűzését és az akadémikusokkal szemben támasztott komplex követelményeket értékelte a *Ludovikás Leventé*ben megjelent írás is, amely szerint az akadémiai kiképzés célkitűzése az, hogy a Ludovikára felvett ifjúból jó tiszt és választott fegyvernemének jó tisztje váljék. Az akadémikusokkal szemben támasztott követelményeket két csoportra osztották: általános tiszti követelményekre és az egyes bizonyos fegyvernemek igényeit kielégítőkre. Az általános tiszti katonai követelmények között a megbízhatóság, az önfeláldozás, a leleményesség, a bátorság, a rendszeret, az erő, az ügyesség, a felelősségérzet és az önbizalom szerepelt. A tiszttel mint vezetővel szemben megfogalmazott követelmények hangsúlyosan szerepeltek: erély, áttekintőképesség, elhatározóképeség, képzelőerő és logikus gondolkodás. A sokoldalú műveltség és az úri gondolkodás is elvárás volt. A gyakorlati kiképzés célja az volt, hogy az avatás után a kibocsátottak átmenet nélkül használható alosztálytisztkek legyenek, és elsajátítsák mindazokat a gyakorlati ismereteket és szolgálati teendőket, amelyek ehhez szükségesek.³⁰

A *Minden tisztnek ismerni kell*³¹ kiadványban a Ludovika parancsoksága is megjelentette az általános irányelveket. A képzés és a kiképzés célja az volt, hogy a növendékek magasabb fokú elméleti oktatásban részesüljenek, és megszerezzék mindazon szakmai ismereteket, amelyek leendő beosztásuk ellátásához szükségesek, elsősorban a harcszabályzat és az egyes fegyvernemek gyakorlati szabályzata volt mérvadó. A tanári karnak egyszerűen, érthetően és gyakorlatiasan kellett tanítania, annak érdekében, hogy az akadémikusok biztos elméleti és gyakorlati tudást szerezzenek. „Olyan csapattisztkeket kell nevelnünk, akik a csapatéletben otthonosak, az ottani körülményekben, feladatokban örömeiket lelik, azaz a csapatéletet szeretik.”³²

A Ludovika Akadémia a tisztképzés *alma matere*, a magyar katonai kultúra igazi fellegvára volt. Szellemisége, értékrendje, a haza védelméért érzett felelőssége egy életen át meghatározta a tiszti hivatást választó ifjak erkölcsi és magatartási normáit, hazaszeretetre nevelt és megteremtette a modern magyar tisztképzést. A II. világháború után a Ludovika épületeit különböző célokra használták, a fedett lovardában az Alfa filmszínház üzemelt, a főépületben évtizedeken át az ELTE

²⁹ NÉMETHY 1937.

³⁰ VARGA 1933.

³¹ *Minden tisztnek ismerni kell* 1940: 20.

³² *Minden tisztnek ismerni kell* 1940: 7.

Természettudományi Karának egyes tanszékei működtek, a Természettudományi Múzeum is odaköltözött. Az épület állaga folyamatosan romlott, az egykori monumentális épületkomplexum siralmas állapotba került.

Zárszó

A Ludovika hagyománya és szellemisége tovább él, az alapítók szándéka szerint hosszú évtizedek után ismét oktatás költözött az ódon falak közé. A Nemzeti Köszolgálati Egyetem létesítéséről szóló 2011. évi XXXVI. törvénnyel új korszak kezdődött a Ludovika történetében. Az egyetem elhelyezése érdekében³³ felújították a Ludovika épületét, a Dísztermet, a Hősök Csarnokát, Szent László ökumenikus kápolnát alakítottak ki, megújult az Orczy-kert és környéke, felújították a belső udvart, a szárnyépületet, újból felállították a fegyvernemi szobrokat (Szent Borbála, Szent László). A Ludovika Akadémia felújított épületét – elismerve az akadémia modern tisztképzés megteremtésében betöltött elvülhetetlen szerepét, és tisztelegve előtte – 2014-ben történelmi emlékhellyé nyilvánították.

³³ 1158/2012. (V. 18.) Korm. határozat a Nemzeti Köszolgálati Egyetem egységes elhelyezése az Orczy-kertben az egykori Ludovika Akadémia épületegyüttesében a „Nemzeti Köszolgálati Egyetem elhelyezése a Ludovika Campusban” elnevezésű állami beruházás egyes kérdéseiről.

Felhasznált irodalom

- ÁCS Tibor – CSIKÁNY Tamás – BAZSÓ Márton szerk. (2009): *1808–2008. A magyar katonai felsőoktatás 200 éve*. Budapest: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem.
- DEZSÉRI BACHÓ László (1930): *A magyar kir. honvéd Ludovika Akadémia története*. Budapest: Stádium Sajtóvállalat.
- DOMBÓVÁRI RÉVY Kálmán (1923): A Ludovika-akadémia története. *Magyar Katonai Közöny*, 11(11), 420.
- ESZENYI László (1989): *Trianoni nemzedék*. Budapest: Magyar Világ.
- KÁDÁR Gyula (1984): *A Ludovikától Sopronköhidéig*. I–II. kötet. Pécs: Magvető.
- KALAVSZKY Györgyi (1992): *Ludovika-album – A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia története (1808–1944)*. Budapest: Libra.
- KOSSUTH Lajos (1843a): A polgárosodó nemzet érdekeinek megfelelő tisztképzést. *Pesti Hírlap*, 1843. augusztus 3. 176–177.
- KOSSUTH Lajos (1843b): Polytechnicumot! *Pesti Hírlap*, 1843. augusztus 3. 182–183.
- M. Kir. Honvéd Ludovika Akadémia (1900). Budapest: Pesti Könyvnyomda. Elérhető: <https://mek.oszk.hu/17100/17188/17188.pdf>
- MARTIN Kornél (2007): A gimnáziumtól a Ludovikáig. *Hadtörténelmi Közlemények*, 120(1), 329–362.
- MARTIN Kornél (2008): Finálé, a fogságba eséstől a leszereléséig. *Hadtörténelmi Közlemények*, 121(3–4), 767–795.
- MIKLÓS Zoltán (2004): A Ludovika Akadémia tananyaga. *Iskolakultúra*, 14(6–7), 47–69.
- MIKLÓS Zoltán (2007): Tanítás-tanulás a Ludovika Akadémián. *Neveléstörténet*, 4(1–2), 57–92.
- Minden tisztnek ismerni kell, Általános irányelvek* (1940). Budapest: Ludovika Akadémiaparancsnokság.
- NÉMETHY Jenő (1937): Akadémikusi tizparancsolat. *Ludovikás Levente*, 15(57).
- PADÁNYI József – KOLTAY András szerk. (2021): *Ludovika*. Budapest: Ludovika.
- PÉNZES János (1989): *Emlékek útját járva (1942–1944)*. Melbourne: magánkiadás.
- RADA Tibor (1998): *A Magyar Királyi Honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945)*. I. kötet. Calgary–Budapest: Gálos.
- RADA Tibor (2001): *A magyar királyi honvéd Ludovika Akadémia és a testvérintézetek összefoglalt története (1830–1945)*. II. kötet. Calgary–Budapest: Gálos.
- RAPAICS Raymund (1936): Az Orczy-kert. *Budapesti Szemle*, 242(705), 179–194.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára (2016): Honvédtisztképzés a Ludovika Akadémián. In MARTINOVICH Endre szerk.: *Historia est lux veritatis. Szakály Sándor köszöntése 60. születésnapján*. Budapest: Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló, 123–133.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára – B. KALAVSZKY Györgyi (2011): *A Ludovika*. Budapest: HM Zrínyi Média.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára – B. KALAVSZKY Györgyi (2013): *A Ludovika*. Budapest: HM Zrínyi.
- SIPOSNÉ KECSKEMÉTHY Klára – B. KALAVSZKY Györgyi (2018): *A Ludovika egykor és most*. Budapest: Zrínyi.
- SZEPESVÁRI Béla (2006): *A hazáért mindhalálig. Háborús napló*. Budapest: Nemzetek Európája.
- VAJAY Tibor (2007): *A Magyar Királyi Honvédség szellemiségének hagyományából*. Kaposvár: magánkiadás.
- VARGA László (1933): Milyen legyen az igazán jó akadémikus? *Ludovikás Levente*, 12(20–22).